

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI
JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

“Tasdiqlayman”
Jizzax davlat pedagogika universiteti
rektori Sh.S. Shergo'rov

2022 yil

FALSAFA
fanining o'quv dasturi

Bilim sohasi: 100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi: 110000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi Barcha ta'lim yo'nalishlari uchun

Jizzax - 2022

(Fan/ modul kodi)		O'quv yili 2022/2023	Semestrlar 3,4	Kreditlar 2,5
(Fan/ modul turi) Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4 soat
Fanning nomi Falsafa. (Fan/ modul kodi)	Auditoriya mashg'ulotlari (soat) 18/18	Mustaqil ta'lim (soat) 36	Jami yuklama (soat) 72	
	O'quv yili 2022/2023	Semestrlar 3,4	Kreditlar 2,5	Talim shakli: KUNDUZGI

2	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanning maqsadi –Fannio'qitishdan maqsad-talabalarni zamonaviy fan yutuqlariga asoslangan falsafiy bilimlar bilan qurollantirish hamda o'z-o'zini anglash va to'g'ri fikrlash ko'nikma va malakasini ishakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning asosiy vazifasi - Fanning vazifasi–falsafiybilimlar, qonunlar va kategoriyalarni o'rganish orqali hayotda o'z o'rnini toppish, jamiya hayotidagi ijtimoiy jarayonlarga falsafiy tafakkur nuqtai-nazaridan yondashish, voqealarga shaxsiy, ijodiy, tanqidiy baho berish; o'z-o'zinima'naviy-axloqiy, diniy tarbiyalash, -jamiyatni demokratlashtirish va modernizatsiyalash jarayonida faol ishtirok etish hissini tarbiyalash</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (Ma'ruza mashg'ulotlar)</p> <p>Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p style="text-align: center;">1-mavzu. Falsafa fanining asosiy maqsadi va bo'lg'usi shifokorlarda o'qitilishining nazariy-amaliy ahamiyati. Falsafani taraqqiyot bosqichlari</p> <p>Falsafa jahon xalqlari madaniyatining tarkibiy qismi, umuminsoniy qadriyatlar ahamiyatiga ega, voqealikning eng umumiy aloqadorligi va taraqqiyot qonunlarini o'rganuvchi ta'limot. «Falsafa» atamasining lug'aviy ma'nosi. Falsafa fani predmetining jamiyat, fan va texnika taraqqiyoti natijasida doimo o'zgarib turishi. Falsafaning bahs mavzulari: Borliq, dunyoni falsafiy anglash, inson, jamiyat va uning istiqboli.</p> <p>Dunyoqarash tushunchasi, uning mohiyati va mazmuni. Dunyoqarashning tarixiy shakllari: mifologik, diniy, falsafiy dunyoqarashning o'ziga xos xususiyatlari. Falsafaning boshqa fanlar bilan aloqadorligi.</p> <p>Falsafaning jamiyat hayotidagi roli va uning asosiy funksiyalari. Yosh avlodni ma'naviy komillik, mustaqillikka sodiqlik ruhida tarbiyalashda falsafa fanining ahamiyati.</p> <p>Sharq - jahon tsivilizatsiyasining markazlaridan biri.Qadimiy Sharq, Misr va Bobildagi falsafiy fikrlar. Antik dunyo falsafasi. Milet va Eley maktablari. Geraklit, Pifagor va pifagorchilar.</p> <p>Sofistlar falsafasi. Suqrot va Aflotun falsafasi. Platonning g'oyalar dunyosi va g'oyalar dunyosi to'g'risidagi ta'limoti. Yunonistonlik atomistlar: Lekipp, Demokrit va</p>
----------	---

boshqalar. Aristotelning hayoti, faoliyati va asarlari.

Qadimgi Rimda falsafiy fikrlar. Qadimgi Sharq va Antik dunyoda falsafiy fikrlarni o'rganishdagi zarurat, uning jahon madaniyati va fani uchun ahamiyati.

Markaziy Osiyodagi falsafiy fikrlar uning jahon madaniyatida tutgan o'рни. XIV asr oxiridan XX asr boshigacha O'zbekistondagi ijtimoiy-falsafiy tafakkur. Ulug'bekning tabiiy-ilmiy qarashlari. Alisher Navoiy, Bobur, Mirza Bedil va Boboraxim Mashrabning ijtimoiy falsafiy qarashlari.

XIX asr oxiri XX asr boshlarida falsafiy fikrlar. Jadidlik – milliy g'oyalar uchun kurash falsafasi. O'rta asrlarda va yangi davr Ovrupadagi falsafiy fikrlar.

Nominalizm va realizm g'oyalari. Uyg'onish davri falsafasi. J.Bruno, N.Kopernik, F.Bekon, T.Gobbs qarashlari. XVII asr Ovrupo falsafasidagi ratsionalizm. XVIII asr ma'rifatchiligi.

Nemis klassik falsafasi. Kant, Gegel falsafasi. Gegendan keyingi falsafiy oqim va g'oyaviy jarayonlar. Marksizm: uni qadrlanish va qadrsizlanish sabablari. Rus falsafasi. (Plexanov G.V., Berdyaev N.A, Lenin V. I.) XX asarda shakllangan falsafiy ta'limotlar: ekzistentsializm, neopozitivizm, neotomizm.

2-mavzu.Ontologiya, gnoseologiya va ong falsafasi

Borliq tushunchasining mohiyati va ma'nosi. Ontologiya – borliq falsafasi. Borliqning asosiy turlari. Moddiy predmetlar, jarayonlar borlig'i. Materiya kategoriyasi. Uning xususiyatlari va namoyon bo'lish shakllari haqida zamonaviy qarashlar. Harakat tushunchasi. Harakatning asosiy shakllari va ular o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik. Harakatning abadiyligi, uzluksizligi va tinchlikning nisbiyligi tamoyili. Fazo va vaqt-materiya mavjudligini ob'ektiv shakllari. Fazo bilan vaqtning umumiyliigi va farqi, ularning birligi, abadiyligi, cheksizligi, uzluksizligi.

Inson olamning tarkibiy qismi. «Odam», «inson», «individ» va «shaxs» tushunchalari. Antropologiya – inson to'g'risidagi fan. Insonning tabiati va mohiyati. Inson mavjudligida jism va Rux (ma'naviyat) uyg'unligi. Inson borlig'i: biologik zot, ijtimoiy vujud. Odam evolyutsiyasi haqida hozirgi zamon fani xulosalari. Odamning insonga aylanib borish jarayoni.

Insonning ma'naviy ruhiy olami. Falsafada insonni yashashi va o'limi masalasi. Suitsid, evtanaziya muammolari.

Bilish – voqelikning in'ikosi. Bilish muammosining falsafada qo'yilishi va hal qilinishi. Bilishning ob'ekti va sub'ekti. Bilish ziddiyatli, murakkab, dialektik jarayon. Bilishning asosiy bosqichlari. Hissiy bilish va uning shakllari: sezgi idrok, tasavvur. Mantiqiy bilish va uning shakllari: Tushuncha, hukm, xulosa. Hissiy va mantiqiy bilishning birligi. Sensualizm va ratsionalizm. Bilish jarayonida ijod, intuitsiyaning roli va hozirgi zamon falsafasida bularning ifodalanishi. Haqiqat tushunchasi.

Haqiqatning ob'ektivligi. Nisbiy va mutloq haqiqat, ularning dialektikasi. Haqiqatni bilishda amaliyotning roli. Ilmiy bilish, uning kundalik bilishdan farqi va o'ziga xos xususiyatlari. Fanda «Empirik» va «Nazariy» bilish, ularning xususiyatlari.

Ong – yuksak darajada shakllangan materiya ko'rinishi – odamzod miyasining mahsuli. Ong bilan ruhiyat o'rtasidagi bog'liqlik. Inson ongining tabiiy-ijtimoiy jihatlari. Ong va in'ikos. In'ikosning mohiyati, asosiy shakllari. Hissiyot va tasavvur. Iroda va tafakkur. O'z-o'zini anglash, tuyg'ular, onglilik va ongsizlik muammolari. Ong, til va mehnat, ularning bog'liqligi. Ijtimoiy va individual ong. Ijtimoiy ong, uning darajalari va asosiy shakllari. O'z-o'zini va milliy o'zlikni anglash.

3-mavzu. Falsafaning metod, qonun va kategoriyalari.

Metod va metodologiya tushunchasi. Xususiy fan metodlari va falsafiy

metodlarning o'xshash va farq qiladigan jihatlari. Ilmiy metodlar klassifikatsiyasi.

Falsafada qonun tushunchasi va uning mohiyati. Qonun va qonuniyat. Tabiat va jamiyat qonunlarining bir-biridan farqi. Falsafiy qonunlar va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Dialektikaning asosiy qonunlari: Miqdor va sifat o'zgarishlarining o'zaro o'tish qonuni va uning mohiyati. Qarama-qarshiliklar birligi va kurashi qonuni, bu qonunning mohiyati. Bu qonuning tabiatda, jamiyatda, ilmiy bilishda namoyon bo'lishi. Dialektik ziddiyatlar va ularning turlari. Ziddiyatlarni bartaraf etish yo'llarini bilishning amaliy va ilmiy ahamiyati. Inkorni inkor qonuni, uning mohiyati. Inkor tushunchasi. Inkorni inkor dialektikasi. Vorislik eskini inkor va yangilikning shakllanish sifatida, yangilikda eskilik elementlarining saqlanishi va barham topishi muammolari

Falsafiy kategoriyalar mohiyati va xususiyati. Falsafa kategoriyalarining xususiy fanlar tushunchalaridan farqi. Olamdagi umumiy aloqadorlikni ifodalovchi kategoriyalar: ayrimlik, xususiylik va umumiylik, mohiyat va hodisa, qonuniyat. Narsa va hodisalar tuzilishini aks ettiruvchi kategoriyalar: shakl va mazmun; butun va qism, sistema, struktura va element. Narsa va hodisalar o'rtasidagi sababli bog'lanish (determinizm)ni anglashda imkon yaratuvchi kategoriyalar: sabab va oqibat: zaruriyat va tasodif; imkoniyat va voqelik.

4-mavzu. Jamiyat falsafasi. hozirgi zamon jamiyatining global muammolari va jamiyatni rivojlantirish istiqbollari

Jamiyat tushunchasi. Jamiyatning mohiyati, kelib chiqishi va taraqqiyoti to'g'risidagi diniy va hozirgi sotsiologik qarashlar. Jamiyatga ilmiy-falsafiy yondashishning asosiy tomonlari. Jamiyatning moddiy hayoti. Jamiyatning ijtimoiy tuzilishi.

Kishilar birligining tarixiy shakllari. Oila, urug', qabila, elat, millat. Jamiyat – doimiy ravishda taraqqiy etib turadigan jonli sotsial organizm. Jamiyat taraqqiyotida uzluksizlik va uzluklilik. Jamiyat taraqqiyotining doimiy ravishda olg'a tomon ilgari lab borishi. Jamiyat taraqqiyotidagi turg'unlikning vaqtinchaligi. Jamiyatimizda ro'y berayotgan demokratik o'zgarishlar, ularning tarixiy ahamiyati. Jamiyat taraqqiyoti jarayonida inson omilining ortib borishi. Insoniyat istiqboli va global muammolar.

5-mavzu. Korrupsiya va uning asosiy ko'rinishlari.

Korrupsiya tushunchasining tasnifi. Korrupsiya va korrupsiyaviy huquqbuzarlikning mohiyati, kelib chiqishi va uning asosiy ko'rinishlari.

- O'zbekiston Respublikasi Korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari tug'risidagi farmonni mazmun-mohiyatini singdirish;

- Oliy Ta'lim sohasida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni kelib chiqish sabab va omillarini umumiylikiga ko'ra: iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va ma'naviy omillarini tahlil etish orqali xar bir omillarni bugungi kun ijtimoiy hayotdagi amaliy misollar yordamida ko'rib chiqish va ularni tub mohiyatini anglashga yordam berish;

- Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida PF-5618 son farmonni tushuntirish orqali talaba talaba yoshlarda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni shakllantirish.

Davlatimizda korrupsiyaga qarshi kurashda davlat hokimiyati organlari faoliyatini tahlil etib muayyan vazifalarni amalga oshirmoqda jumladan:

- Korrupsiyani oldini olish korrupsiya sabablarini aniqlash va bartaraf etish;
- Korrupsiyaga qarshi kurashning tashkiliy asoslarini tushuntirish;

- Korruptsiyaga qarshi kurash sohasida davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan belgilanishi va bu borada amalga oshirilayotgan islohotlarni tushuntirish orqali talaba yoshlar ongi va tafakkuriga singdirish, shuningdek, 2019 yil 27-mayda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining O'zbekiston Respublikasida korruptsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora- tadbirlari PF- 5729 son Farmoni bilan 2019-2020 yillarda korruptsiyaga qarshi kurashish davlat dasturi va unda ilgari surilgan asosiy vazifalarni tahlil etishdan iboratdir.

6-mavzu. Pedagogik amaliyotda mantiqiy fikrlashning ahamiyati.

Tafakkur — mantiq ilmining o'rganish ob'ekti. Tafakkurning asosiy xususiyatlari. Tafakkurni o'rganishga turli xil yondashishlar.

Tafakkurning mantiqiy shakllari va qonunlari haqida tushuncha. Tafakkur shakli (mantiqiy shakl) tushunchasi. Fikrning aniq mazmuni va mantiqiy shakli, ularning nisbiy mustaqilligi va o'zaro aloqasi. Tafakkur qonuni (mantiq qonuni) tushunchasi. Tafakkur qonuni-fikrlar (fikrlash unsurlari) o'rtasidagi zaruriy aloqa. Tafakkur qonunlari to'g'ri fikr yuritishning muhim tamoyillari sifatida.

Mantiq — tafakkur shakllari va qonunlarini o'rganuvchi fan. Mantiq ilmining asosiy masalalari va ularni tadqiq etish yo'nalishlari. Formal mantiqning predmeti va tuzilishi, uning dialektik mantiq va matematik mantiq bilan o'zaro munosabati. Formal mantiqning falsafiy bilimlar tizimida tutgan o'rni. Formal mantiqning hozirgi paytdagi vazifalari.

Mantiq fanining pedagogik amaliyotda fikrlash madaniyatini o'stirishdagi, shu jumladan, mustaqil, erkin fikr yuritish ko'nikmalarini hosil qilishdagi ahamiyati.. Mantiq ilmining bilish jarayonida tushunish va tushuntirish, ayniqsa, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni anglash, milliy mafkurani rivojlantirishdagi ahamiyati.

7-mavzu. Etika fanining predmeti, asosiy muammolari va kasbiy axloq.

“Etika” fanining predmeti, mohiyati, uning asosiy belgilari va tuzilmasi. Axloqning paydo bo'lishi. Gedonizm va evdemonizm tushunchalarining axloqiy ahamiyati. Etika fanining fanlararo bog'liqligi: falsafa; estetika; dinshunoslik, huquqshunoslik, milliy g'oya, psixologiya, pedagogika, siyosatshunoslik, ekologiya. Axloqning paydo bo'lishi haqidagi diniy, empirik va genetik kontseptsiyalar. O'zbekiston mustaqilligining etika fani rivojiga konstruktiv ta'siri. XXI asrda global etosfera (axloqiy muhit)ni yaratishning zaruriyati. Pedagogik etika, uning jamiyat oldidagi burchi va mas'uliyati.

8-mavzu. Estetika fanining predmeti, asosiy muammolari.

Estetik anglash tushunchasi va uning individual xarakteri. Insoniyat tarixida estetik anglash, munosabat va faoliyatning talqini. Estetik bilish va estetik qadriyatlar mutanosibligi. Estetik anglashning asosiy elementlari: estetik ehtiyoj, estetik munosabat, estetik tuyg'u, estetik did, estetik baho, estetik ideal, estetik qarashlar, estetik nazariyalar. Shaxs estetik ehtiyoji. “Estetika” kategoriyalarining falsafiy mazmuni va mohiyati. Falsafa tarixida estetika kategoriyalari haqidagi tasavvurlarning xilma-xilligi

Pedagogik faoliyat estetik didni shakllantirishning muhim omili. Ilmiy-texnikaviy taraqqiyotni insoniylashtirish va go'zallashtirishning estetik muammolari. Voqelikka estetik munosabatning milliy va umumbashariy ahamiyati. Estetik qadriyatlar – barqarorlikni ta'minlovchi omil. “Dunyoni go'zallik qutqaradi”

shiorining global ahamiyati. Olamni estetik anglashda jamiyat axborotlashuvining roli.

Axborot estetikasining o'ziga xos xususiyatlari va uning ijtimoiy- siyosiy, badiiy-ijodiy, ma'naviy-axloqiy jarayonlar bilan bog'liqligi.

9-mavzu. Dinshunoslik faniga kirish. Dinning mohiyati, funksiyalari. Jahon dinlari: Buddizm, Xristianlik, Islom dini va ulardagi ta'limiy-tarbiyaviy qarashlar. O'zbekistonda vijdon erkinligi.

Dinshunoslik fanining predmeti, maqsad va vazifalari bayon qilingan. Dinshunoslikning ijtimoiy-gumanitar fanlar bilan aloqadorligi. Dinshunoslik fanini o'rganishning jamiyat barqarorligini mustahkamlash, diniy bag'rikenglikni tarbiyalash, vijdon erkinligini ta'minlashdagi ahamiyati. Dinshunoslikda shakllangan mifologik, tarixiy, sotsiologik, antropologik va boshqa maktablar.

Din - ijtimoiy ong shakli, muayyan turmush va tafakkur tarzi, ma'naviy qadriyat sifatida. Dinning jamiyat va shaxs ma'naviyati yuksalishidagi, komil insonni tarbiyalashdagi ahamiyati. Dinning strukturasi. Dinning ijtimoiy funksiyalari: dunyoqarashni shakllantirish, yosh avlodni tarbiyalash, tartibga solish (regulyatorlik), birlashtirish (integratorlik), tasalli berish (kompensatorlik), aloqa o'rnatish (kommunikativ) va h.k. Din va dinshunoslik atamalarining ta'rifi hamda dinshunoslik fanining vujudga kelishi va tadrijiy taraqqiyoti bayon etiladi.

Insoniyatning dastlabki madaniyat o'choqlari va ulardagi diniy tasavvurlarning xilma-xilligi. Ilk tabu (ta'qiq), totemizm, animizm, fetishizm, shomonlik, magiya (sehrgarlik). Qadimgi Misr, Babil va Assuriya dinlari. Antik davrda ko'pxudolik dinlari.

Hinduiylik. Vedalar va upanishadlar - hinduiylikning muqaddas kitoblari. Braxmanlik ta'limotida kastalar. Konfutsiylik. Konfutsiylikda ijtimoiy-axloqiy masalalar. Daosizm - falsafiy ta'limot. Iudaizm - yahudiy milliy dini. Yahudiylik ta'limoti. Yapon milliy dini - sintoizm, uning asosiy aqidalari va marosimlar

Buddizmning vujudga kelishi, ta'limoti - to'rt oliy haqiqat, nirvana. Buddizm axloqiy ta'limoti - "pancha-shila". Buddizmning oqimlar: maxayana, xinayana, lamaizm va h.k. O'zbekiston hududidagi buddizm yodgorliklari va ularning tadqiq etilishi. Xristianlik. Xristian ilohiyoti. Yakka xudoning uch qiyofasi: Ota-xudo, O'g'il-xudo, Muqaddas ruh. Xristianlikdagi asosiy oqimlar - ortodoks (pravoslavie), katolitsizm, protestantizm. Xristianlikning O'rta Osiyoga kirib kelishi.

Islom dini shakllanishidagi tarixiy sharoit. Muhammad payg'ambar(a.s.) hayoti va faoliyati. Vahiyning nozil bo'la boshlashi. Madinaga hijrat. Makkaning fath etilishi. Xalifalik. Islomda mazhablarning paydo bo'lishi, ilk ixtiloflar. Islom dinining O'rta Osiyoga kirib kelishi. Qur'on - islom dinining muqaddas kitobi. Qur'ondagi ezgulik, tinchlik, birodarlik, mehr-muruvvat g'oyalari. Qur'ondagi axloqiy g'oyalarning umuminsoniy ahamiyati. Hadislar - Qur'ondan keyingi mo'tabar manba. Hadislarda ma'naviyat, axloq-odob, mehr-oqibat masalalari. Islom ta'limotida oila muqaddasligi. Er-xotinning bir-biriga nisbatan huquq va burchlari. Islomda ayollarga munosabat. Islom ilohiyoti, uning asosiy aqidalari. Islom falsafasi olam va odamning yaratilishi, inson hayotining mazmuni, ezgulik va yovuzlik kurashi to'g'risida. Kalom falsafasi. Imom Moturidiy ta'limoti. Abu Nasr Forobiy va Abu Ali ibn Sinoning falsafiy qarashlari. Abu Xomid G'azzoliy, Ibn Rushd falsafiy ta'limotlari. Tasavvuf (sufizm) ta'limoti va tariqatlari Farididdin Attor va Jaloliddin Rumiy, Xakim Termiziy va Sufi Olloyor asarlarida tasavvuf g'oyalari.

O'zbekiston hududida shakllangan mashhur tariqatlar. O'zbekiston

allomalarining islom ta'limoti va dunyoviy fanlarni rivojlantirishdagi tarixiy xizmatlari. Tasavvuf ma'naviyati. Islomda huquq falsafasi. Burxoniddin Marg'inoniy va uning "Hidoya" asari - islom huquqi bo'yicha eng mo'tabar manba. O'zbekiston ulomalarining tafsir va hadis ilmiga qo'shgan hissalar haqidagi fikrlar bayon etiladi, ilmiy tahlil qilinadi. Vijdon erkinligi tushunchasi. Xalqaro me'yoriy xujjatlarda vijdon erkinligi. O'zbekistonda vijdon erkinligining Asosiy Qonun bilan kafolatlanishi.

IV. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar (Laboratoriya ishlari, seminar hamda amaliy mashg'ulotlari uchun (o'quv rejada ko'rsatilgan turi bo'yicha) tavsiya etilgan mavzular

1-mavzu. Falsafa fanining asosiy maqsadi va bo'lg'usi pedagoglarda o'qitilishining nazariy-amaliy ahamiyati. Falsafani taraqqiyot bosqichlari

Reja:

- 1."Falsafa" atamasining lug'aviy ma'nosi
- 2.Falsafa fani predmetining jamiyat, fan va texnika taraqqiyoti natijasida doimo o'zgarib turishi.
- 3.Dunyoqarashning tarixiy shakllari: mifologik, diniy, falsafiy dunyoqarashning o'ziga xos xususiyatlari.
- 4.Yosh avlodni ma'naviy komillik, mustaqillikka sodiqlik ruhida tarbiyalashda falsafa fanining ahamiyati.
- 5.Falsafani taraqqiyot bosqichlari

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: taqdimot, kichik guruhlarda ishlash, munozara, muammoli vaziyat

2-mavzu. Ontologiya, gnoseologiya va ong falsafasi.

Reja:

- 1.Borliqning asosiy turlari.
- 2.Materiya kategoriyasi. Uning xususiyatlari va namoyon bo'lish shakllari haqida zamonaviy qarashlar.
- 3.Antropologiya–inson to'g'risidagi fan.
- 4.Odam evolyutsiyasi haqida hozirgi zamon fani xulosalari.
- 5.Inson ongining tabiiy-ijtimoiy jihatlarini.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: kichik guruhlarda ishlash, bahs-munozara, tezkor savol-javob, muammoli vaziyat

3-mavzu. Falsafaning metod, qonun va kategoriyalari.

Reja:

1. Dialektikaning mazmun mohiyati va dialektika haqida faylasuflarning qarashlari

2. Xususiy fan metodlari va falsafiy metodlarning o'xshash va farq qiladigan jihatlari.
3. Olamdagi umumiy aloqadorlikni ifodalovchi kategoriyalar: ayrimlik, xususiylik va umumiylik, mohiyat va hodisa, qonuniyat.

4. Dialektikaning asosiy qonunlari

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: debat, taqdimot, kichik guruhlarda ishlash, tezkor savol-javob

4-mavzu. Jamiyat falsafasi. Hozirgi zamon jamiyatining global muammolari va jamiyatni rivojlantirish istiqbollari

Reja:

1. Jamiyatga ilmiy-falsafiy yondashishning asosiy tomonlari.
2. Jamiyat taraqqiyotida uzluksizlik va uzluksizlik
3. Jamiyat taraqqiyoti jarayonida inson omilining ortib borishi.
4. Jamiyatning moddiy hayoti. Jamiyatning ijtimoiy tuzilishi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: muammoli vaziyat, kichik guruhlarda ishlash, taqdimot, debat

5-mavzu. Korruptsiya va uning asosiy ko'rinishlari.

Reja:

1. Korruptsiya va korrupsiyaviy huquqbuzarlikning mohiyati, kelib chiqishi va uning asosiy ko'rinishlari.
2. Oliy Ta'lim sohasida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni kelib chiqish sabab va omillarini
3. Korruptsiyaning : iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy va ma'naviy omillarini tahlil etish
4. Jamiyatda huquqiy ong va huquqiy madaniyatni yuksaltirish tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida PF-5618 son farmonni tahlili.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: muammoli vaziyat, kichik guruhlarda ishlash, taqdimot, debat

6-mavzu. Pedagogik amaliyotda mantiqiy fikrlashning ahamiyati.

Reja:

1. Tafakkurni o'rganishga turli xil yondashishlar.
2. Tafakkur qonunlari to'g'ri fikr yuritishning muhim tamoyillari sifatida.
3. Formal mantiqning predmeti va tuzilishi,
4. Dialektik mantiq va matematik mantiq bilan o'zaro munosabati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: kichik guruhlarda ishlash, dialogik yondoshuv, taqdimot, muammoli ta'lim, munozara.

7-mavzu. Etika fanining predmeti, asosiy muammolari va kasbiy axloq

Reja:

1. Axloqning paydo bo'lishi.
2. O'zbekiston mustaqilligining etika fani rivojiga konstruktiv ta'siri.
3. Axloqning paydo bo'lishi haqidagi diniy, empirik va genetik kontseptsiyalar.
4. Pedagogik etika, uning jamiyat oldidagi burchi va mas'uliyati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: kichik guruhlarda ishlash, munozara, tezkor savol-javob, muammoli vaziyat

8-mavzu. Estetika fanining predmeti, asosiy muammolari.

Reja:

1. Estetika fanining predmeti, Estetik bilish va estetik qadriyatlar mutanosibligi
2. Shaxs estetik ehtiyoji.
3. Ilmiy-texnikaviy taraqqiyotni insoniylashtirish va go'zallashtirishning estetik muammolari.
4. "Dunyoni go'zallik qutqaradi" shiorining global ahamiyati. Estetik tarbiya.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: taqdimot, kichik guruhlarda ishlash, munozara, muammoli vaziyat

9- mavzu. Dinshunoslik faniga kirish. Dinning mohiyati,

jahon dinlari. O'zbekistonda vijdon erkinligi.

Reja:

1. Dinshunoslik fanini o'rganishning jamiyat barqarorligini mustahkamlash, diniy bag'rikenglikni tarbiyalash, vijdon erkinligini ta'minlashdagi ahamiyati.
2. Din - ijtimoiy ong shakli, muayyan turmush va tafakkur tarzi, ma'naviy qadriyat sifatida.
3. Urug'-qabila va milliy dinlar.
4. Jahon dinlari: Buddizm, Xristianlik, Islom dini va ulardagi ta'limiy-tarbiyaviy qarashlar.
5. O'zbekistonda vijdon erkinligi. Ekstremizm va terrorizmga qarshi kurash: O'zbekiston tajribasi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: taqdimot, kichik guruhlarda ishlash, munozara, atamalar bilan ishlash, tezkor savol-javob

3	<p style="text-align: center;">I. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalari</p> <p style="text-align: center;">Fanning o'qitish natijalari va shakllanadigan kasbiy kompetensiyalar</p> <p>Talaba bilishi kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Falsafiy tafakkur xususiyati va qonuniyatlari, ularning jamiyat taraqqiyotiga ta'siri, mantiqiy, etik, estetik madaniyati, dunyo xalqlari dinlari, dunyoning diniy-konfessional manzarasi, inson hayot tarzi va ma'naviyatini takomillashtirishdagi roli va ahamiyati haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi; ● Sharq va G'arb falsafasining etuk g'oyalari, ilmiy va ma'naviy merosi, dunyoning yagonaligi qonuniyati va unda koinot va inson borlig'ining aloqadorligi xususiyatlarini bilish va ulardan foydalanish, din bilan bog'liq jarayonlarni mahalliy urf-odat, an'analardan kelib chiqqan holda tadqiq qila olish, din nomi bilan sun'iy bog'langan ma'naviy tahdidlar, axborot xurujlariga qarshi kurashish ko'nikmalariga ega bo'lishi; ● Kasbiy faoliyatda fanning metodologik ahamiyati, global jarayonlarda analitik va sintetik, mantiqiy, axloqiy, estetik va diniy tafakkur qilish. Ijtimoiy jarayonlarni falsafiy tahlil qilish usullarini qo'llash, ijtimoiy global muammolari bo'yicha yechimlar qabul qilish.
4	<p style="text-align: center;">II. Ta'lim texnologiyalar va metodlari</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Ma'ruzalar; ● Seminarlar(mantiqiy fikrlash,tezkor savol javoblar) ● Taqdimotlar qilish ● Guruhlarda ishlash <p style="text-align: center;">-</p>
5	<p style="text-align: center;">III. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Talabalar bilimni baholar mezonlari talabalar ta'lim dasturi doirasida o'qitish shaklidan qat'i nazar, O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan belgilangan amaldagi baholash mezonlari asosida baholanadi.</p> <p>Fan dasturida (sillabusda) belgilangan baholash tartibi hamda ijobiy baholar doirasida baholangan talabalarga kreditlar beriladi. Talaba belgilangan ta'lim olish natijalariga erisha olmagan taqdirda, kreditlar berilmaydi.</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq, nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish</p>
6	<p style="text-align: center;">Fanga oid asosiy darsliklar, o'quv uslubiy ma'lumotlar va internet jahon axborot tarmog'i resurslari</p> <p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p>

1. Davronov Z., Shermuhamedova N, Qahharova M, Nurmatova M, Husanov B, Sultonova A. Falsafa.-Toshkent:TMU,2019
- 2.Shermuhamedova N. Falsafa. 2-nashr. -Toshkent:“Idris Abdurauf Nashr” 2020. 667-b
- 3.JonathonA.C.Brown.hadith.-England,2000
4. Gilaziyev Z.Z. Uglublennoye izucheniye istorii i kultury islama. -Kazan: Izd-vo DUMRT.2009.
- 5.JalilovB.Dinshunoslik.-Toshkent:2019.
- 6.MasharipovaG.Dinshunoslik-Toshkent:“Navro’z”2020
- 7.Masharipova G. Religiovedeniye. -Tashkent: 2020
- 8.Chumakov A.N. Filosofiya. uchebnik. 2-izdaniye.-Moskva: INFRA-M, 2018
- 9.Grib V.Ye., Oks L.Ye. Protivodeystviye korrupsii. -Moskva: Finansovo promyshlennaya akademiya. 2011. 192 b.

Qo‘shimcha adabiyotlar

10. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. – 488 b.
11. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiёт yo‘limizni qat’iyat bilan davos ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. Toshkent, O‘zbekiston, 2019, 591 b.
12. Mirziyoyev Sh.M.Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. Toshkent: O‘zbekiston, 2019, 506 b.
13. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug‘ xalqning ishi ham ulug‘, haeti erug‘ va kelajagi farovon. Toshkent: O‘zbekiston, 2019, 396 b.
14. Jaspers. The origin and goal of history. New Haven and London. Yale University Press. 1965. P – 77. (P – 19)
15. K. S.Guttenplan. J.Hornsby. C. Janaway. Reading philosophy. Blackwell Publishers Ltd. UK. 2003. R – 341.
- 16.A.Azami. Vvedeniye v xadisovedeniye. Kazan: 2011
- 17.A.Fitrat. Tanlangan asarlar –Toshkent: Ma’naviyat, 2010 -301
- 18.Abu Xomid G‘azzoliy Kimei saodat//Ikki dune saodatiga eltuvchi bilim. - Samarkand: Imom Buxoriy xalkaro markazi, 2019
19. Ilin I.V. Ursul A.D. Obrazovaniye, obshchestvo, priroda.-Moskva: izd-vo MGU, 2016
- 20.Karmin A.S., Novikova Ye.S. Kulturologiya. Kiyev, Xarkov-Minsk. 2003
- 21.Qurbonova L. Falsafiy antropologiya va elitologiya uyg‘unligining o‘ziga xos xususiyatlari. Fals.fan. doktori. Diss. –Toshkent: O‘zMU, 2019
- 22.Losev A.F. Бытие-Имя-Космос. -Moskva: Мысл, 1993
- 23.Otamurodov S. Globallashuv: millatni asrash mas‘uliyati.-Toshkent: O‘zbekiston, 2018.
- 24.Radugin A.A. Estetika. -Moskva: Izd-vo Sentr, 2003
- 25.Rumiy J. Yetti majlis. -Toshkent: Yangi asr avlodi., 2019
- 26.Rumiy J. Masnaviy. 40 rivoyatga sharx. -Toshkent: Navruz, 2019
- 27.Sayid Muxammad Hotamiy. Islom tafakkuri tarixi. -Toshkent: Minxoij, 2003
- 28.Saifnazarov I.,Saifnazarova F. Yoshlar va oila-Vatan tayanchi.-Toshkent: “Ta’lim nashriyoti”MChJ, 2018. -132 b.
- 29.Temur tuzuklari. Kitobni nashrga tayyorlovchi. Jumaboy Rahimov.-Toshkent:

Shodlik
nashriëti.2018
30.O'zbekiston falsafasi tarixi. Alikulov X. mas'ul muharrir, mualliflar jamoasi.
Toshkent:Noshir,2013
31.Xudoyberganov R. O'lim va barhaëtlikning falsafiy metodologik tahlili. -
Toshkent:
O'zbekiston,2017
32.Sharipov M. Mantiq. -Toshkent: 2003
33.Yassaviy Xoja Axmad Devoni xikmat. -Toshkent: Navro'z, 2018
34. Maxkamov U. Dialogning ijtimoiy jaraënlarni tushunishning metodologik omili.
falsafa doktori PhD diss.Avtoref 2019
35.Shermuhammedova N.A. Gnoseologiya-Bilish nazariyasi. Toshkent: Noshir, 2009
36.Shermuhammedova N.A. Borliq va rivojlanish falsafasi. -Toshkent: Noshir, 2018
37.Shermuhammedova N.A. Inson falsafasi. –Toshkent^ Noshir, 2016
38.Shermuhammedova N.A.Diniy fanatizm fenomeni.//Inson falsafasi. Toshkent:
Noshir,2016314-499-b.
39.Shermuhammedova N.A. Falsafa -Toshkent: Noshir, 2012. 1207 b.
40. Shermuhammedova N.A. Korrupsiyaning sabablari va shakllari//Falsafa va hayot
2019,
№B.39-55.

Axborot manbaalari

1. www.philosophy.ru.
2. www.ziyonet.uz
3. <http://www.tsil.uz>
4. <http://www.norma.uz>
5. <http://www.gov.uz>
6. <http://www.lex.uz>
7. <http://www.Lawbook.ru>
8. <http://www.Lawlibrary.ru>
9. www.iph.ras.ru

7

Jizzax davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

Fan/modul tuzuvchilari:

F.X.Mamatkulov f.f.n.dos. JDPU “Falsafa, tarbiya va xuquq talimi” kafedrasida dosenti

Taqrizchilar:

B.Ochilova f.f.d.prof.Falsafa, tarbiya va xuquq talimi”kafedrasida professori

P.Qulmatov f.f.n.dos. Jizzax politexnika instituti dosenti

Ushbu fan o'quv dasturi Jizzax davlat pedagogika universiteti Kengashining 2022-yil __ __dagi __-sonli yig'ilishi qarori bilan tasdiqlangan.

№ _____

